
تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۳۶۱

آیه ۱۴۴

آیه و ترجمه

و لما جاء موسى لميقتنا و كلمه ربه قال رب ارنى انظر اليك قال لن ترئى و قال يموسى انى اصطفيتك على الناس برسلتى و بكلمى فخذ ماء اتيتك و كن من الشكرين ۱۴۴

و كتبنا له فى الالواح من كل شىء موعظة و تفصيلا لكل شىء فخذها بقوة و امر قومك ياخذوا باحسنها ساوريكم دار الفسقين ۱۴۵

ترجمه :

۱۴۴ - (خداوند) گفت: ای موسی من تو را بر مردم با رسالتهای خویش و با سخن گفتنم (با تو) برگزیدم پس آنچه را به تو داده‌ام بگیر و از شکرگزاران باش.

۱۴۵ - و برای او در الواح اندرزی از هر موضوعی نوشتیم و بیانی از هر چیز کردیم پس آن را با جدیت بگیر و به قوم خود بگو به نیکوترین آنها عمل کنند (و آنها که به مخالفت برخیزند کیفرشان دوزخ است) و به زودی (این) دار فاسقان را به شما نشان خواهیم داد.

تفسیر :

الواح تورات

سرانجام در آن میعادگاه بزرگ، خداوند، شرایع و قوانین آئین خود را بر موسی (علیه السلام) نازل کرد.

نخست به او فرمود: ای موسی! من ترا بر مردم برگزیدم، و رسالات خود را به تو دادم، و ترا به موهبت سخن گفتن با خودم نائل کردم (قال

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۳۶۲

موسى انى اصفيتك على الناس برسالاتى و بكلامى). اکنون که چنین است آنچه را به تو دستور داده‌ام بگیر و در برابر این همه موهبت، از شکرگزاران باش (فخذ ما آتيتك و كن من الشاكرين).

آیا از این آیه استفاده می‌شود که تکلم با خدا از امتیازات مخصوص موسی (علیه السلام) در میان پیامبران بود؟ یعنی تو را از میان پیامبران برای این کار برگزیدم؟ حق این است که آیه فوق در صدد اثبات چنین مطلبی نیست، بلکه به قرینه ذکر رسالات، که همه پیامبران دارا بودند، هدف آیه بیان دو امتیاز بزرگ موسی (علیه السلام) بر توده مردم است، یکی دریافت رسالات خدا، و دیگری گفتگوی با پروردگار که هر دو مقام رهبری او را در میان امت خویش تثبیت میکرد.

سپس اضافه میکند که در الواحی که بر موسی (علیه السلام) نازل کردیم، از هر موضوعی پند و اندرز کافی و شرح و بیان مسائل مورد نیاز در امور دین و دنیا و فرد و اجتماع برای او نوشتیم (و کتبنا له فی الالواح من کل شیء موعظة و تفصيلا لكل شیء).

سپس به او دستور دادیم که با نهایت جدیت و قوت اراده این فرمانها را برگیر (فخذها بقوة).

و به قوم خود نیز فرمان ده که بهترین آنها را انتخاب کنند (و امر قومک یاخذوا باحسنها).

و نیز به آنها اخطار کن که مخالفت با این فرمانها و فرار از زیر بار مسئولیتها و وظائف، نتیجه دردناکی دارد، و پایانش دوزخ است و به زودی جایگاه فاسقان را به شما نشان خواهیم داد (ساریکم دارالفاسقین).

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۳۶۳

نکته‌ها

در اینجا به چند نکته باید توجه کرد:

۱ - ظاهر آیه این است که خداوند الواحی بر موسی (علیه السلام) نازل کرد که شرایع و قوانین تورات در آن نوشته شده بود، نه اینکه الواحی در دست موسی (علیه السلام) بود و فرمان خدا این دستورات در آن منعکس گردید، اما اینکه این الواح چگونه بوده؟ و از چه جنس و ماده‌ای؟ در قرآن، بحثی از آن به میان نیامده، تنها کلمه الواح به طور سربسته آمده است، و این کلمه جمع لوح است، که در اصل از ماده لاح یلوح به معنی ظاهر شدن و درخشیدن گرفته شده و چون با نوشتن بر روی یک صفحه، مطالب آشکار می‌گردد و می‌درخشد، به صفحه‌ای که بر آن چیزی می‌نویسند لوح می‌گویند ولی در روایات و گفتار

مفسران احتمالات گوناگونی پیرامون کیفیت و جنس این لوح آمده است، که چون هیچکدام جنبه قطعی نداشت از ذکر آنها خودداری شد.

۲ - از آیات مختلف قرآن استفاده می‌شود که خداوند با موسی (علیه السلام) سخن گفت، سخن گفتن خدا با موسی (علیه السلام) از این طریق بوده است که امواج صوتی را در فضا یا اجسام می‌آفرید، گاهی این امواج صوتی از لابلای شجره وادی ایمن، و گاهی در کوه طور به گوش موسی میرسید، و اینکه بعضی از افرادی که جمود بر الفاظ دارند پنداشته‌اند اینگونه آیات دلیل بر تجسم خدا است، بسیار بی‌اساس است.

البته شک نیست که این کلام چنان بوده است که موسی (علیه السلام) با شنیدن آن، شک نداشت که از طرف خداوند و برای سخن گفتن با او است، این علم برای موسی (علیه السلام) یا از طریق وحی و الهام حاصل شده بود و یا از قرائن دیگر.

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۳۶۴

۳ - از تعبیر من کل شیء موعظة چنین استفاده می‌شود که همه مواعظ و اندرزها و مسائل لازم در الواح موسی (علیه السلام) نبود، زیرا می‌گوید از هر چیزی، اندرزی برای او نوشتیم، و این به خاطر آن است که آئین موسی (علیه السلام) آخرین آئین و شخص موسی (علیه السلام) خاتم‌انبیاء نبود، و مسلماً در آن زمان به مقدار استعداد مردم، احکام الهی نازل گشت، ولی هنگامی که مردم جهان به آخرین مرحله از تعلیمات انبیاء رسیدند، آخرین دستور که شامل همه نیازمندیهای مادی و معنوی مردم بود نازل گردید.

و از اینجا روشن میشود اینکه در بعضی از روایات در زمینه ترجیح مقام علی (علیه السلام) بر مقام موسی (علیه السلام) آمده است که علی (علیه السلام) آگاه به همه قرآن بود و در قرآن بیان همه چیز آمده است (نزلنا عليك الكتاب تبیاناً لكل شیء) در حالی که در تورات بخشی از این مسائل آمده، طبق همین مطلب است.

۴ - اینکه در آیه بالا می‌خوانیم بهترین این دستورات را بگیرند نه به این معنی است که در میان آنها، بد و خوب بوده است و آنها وظیفه داشته‌اند خوبها را بگیرند و بدها را رها کنند، و یا خوب و خوبتر داشته، و موظف بوده‌اند تنها خوبترها را انتخاب نمایند، بلکه گاهی کلمه افعّل تفضیل به معنی صفت

مشبیه می‌آید و آیه مورد بحث ظاهراً از این قبیل است، یعنی احسن به معنی حسن است، اشاره به اینکه جمیع این دستورات حسن است و نیک.

این احتمال نیز در آیه فوق وجود دارد که احسن به همان معنی بهتر

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۳۶۵

و

افعل تفضیل بوده باشد، اشاره به اینکه در میان این دستورات، اموری مجاز شمرده شده است (همانند قصاص) و اموری از آن بهتر معرفی شده (همانند عفو و گذشت) یعنی به پیروانت بگو که تا میتوانند آنچه بهتر است انتخاب کنند، فی المثل عفو را بر قصاص (جز در موارد خاص) ترجیح دهند.

۵ - در مورد جمله ساریکم دار الفاسقین (بزودی خانه فاسقان را به شما نشان می‌دهم) ظاهر این است که منظور از آن، دوزخ میباشد، که قرارگاه کسانی است که از اطاعت فرمان خدا و انجام وظائف خویش خارج شده‌اند.

این احتمال را نیز بعضی از مفسران داده‌اند که منظور این است که اگر باین دستورات مخالفت کنید به همان سرنوشتی گرفتار خواهید شد که قوم فرعون و فاسقان و گنهکاران دیگر، به آن گرفتار شده‌اند، و سرزمین شما تبدیل به دار فاسقان خواهد شد.